

Regeringens proposition

2005/06:84

Kooperativ verksamhet i delägda företag

Prop.
2005/06:84

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 2 februari 2006

Göran Persson

Thomas Bodström
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar kompletteras så att en ekonomisk förening får bedriva hela sin verksamhet i ett av föreningen delägt företag, om även övriga delägare är ekonomiska föreningar eller motsvarande utländska juridiska personer med hemvist inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, eller i ett helägt dotterföretag till ett sådant delägt företag.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2006.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
2	Förslag till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar	4
3	Ärendet och dess beredning.....	6
4	Bakgrund	6
5	Överväganden och förslag.....	9
5.1	Behovet av en reform.....	9
5.2	Hur bör de nya reglerna utformas?	10
6	Ikraftträdande m.m.	12
7	Författningskommentar	13
Bilaga 1	Förteckning över remissinstanserna	15
Bilaga 2	Lagrådets yttrande	16
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 2 februari 2006	17

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2005/06:84

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar Prop. 2005/06:84

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 1 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §¹

En ekonomisk förening har till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom ekonomisk verksamhet i vilken medlemmarna deltar

1. som konsumenter eller andra förbrukare,
2. som leverantörer,
3. med egen arbetsinsats,
4. genom att begagna föreningens tjänster, eller
5. på annat liknande sätt.

Vid bedömning av om förutsättningarna enligt första stycket är uppfyllda skall, utöver föreningens egna medlemmar, beaktas även medlemmarna i en annan ekonomisk förening som är medlem i den förstnämnda föreningen.

Vidare skall en förening anses som ekonomisk förening, om

1. föreningen har till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom att verka för att de deltar på det sätt som anges i första stycket i ekonomisk verksamhet som en eller flera andra föreningar bedriver,
2. föreningens tillgångar till övervägande del består av andelar i den eller de andra föreningarna, och
3. den eller de andra föreningarna enligt första stycket utgör ekonomiska föreningar.

En ekonomisk förenings verksamhet får bedrivas i ett av föreningen helägt dotterföretag.

En ekonomisk förenings verksamhet får bedrivas

1. i ett av föreningen helägt dotterföretag,

2. i ett av föreningen delägt företag, om även övriga delägare är ekonomiska föreningar eller motsvarande utländska juridiska personer med hemvist inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, eller

3. i ett helägt dotterföretag till ett sådant företag som avses i 2.

För en ekonomisk förening är utmärkande att den uppfyller särskilda villkor i fråga om rätten till medlemskap, rösträtt och överskottsutdelning. Om detta föreskrivs i 3, 7 och 10 kap.

¹ Senaste lydelse 2000:493.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

En betydande del av företagandet i Sverige sker i ekonomiska föreningar. Lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar (föreningslagen) trädde i kraft den 1 januari 1988. Det förhållandet att föreningslagen nu är mer än 15 år gammal har aktualiserat behovet av en mer allmän översyn av lagen med hänsyn till förändringar i omvärlden. I avvaktan på att en sådan översyn kommer till stånd övervägs för närvarande vissa begränsade föreningsrättsliga frågor inom Regeringskansliet. En sådan fråga har initierats av Kooperativa Förbundet ekonomisk förening (KF).

KF har i en skrivelse till regeringen år 2003 begärt att regeringen skyndsamt låter utreda möjligheterna för ekonomiska föreningar att bedriva sin kooperativa verksamhet i delägda företag (dnr Ju2003/5666/L1).

Med anledning av KF:s framställan har inom Justitiedepartementet upprättats promemorian Kooperativ verksamhet i delägda företag. Promemorians lagförslag överensstämmer med lagförslaget i denna proposition.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 1*. Remissyttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (dnr Ju2003/5666/L1).

I denna proposition behandlar regeringen de frågor som har tagits upp i promemorian. Propositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen och Vänsterpartiet.

En annan föreningsrättslig fråga som övervägs inom Regeringskansliet gäller möjligheten för en ekonomisk förening att låta registrera förlagsinsatser hos en central värdepappersförvaltare. Arbetet är inriktat på att en promemoria skall kunna remitteras kring sommaren 2006.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 19 januari 2006 att inhämta Lagrådets yttrande över ett lagförslag som överensstämmer med förslaget i denna proposition. Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 2*.

4 Bakgrund

Allmänt om kooperativa företag

Ett *kooperativt företag* är en företagsform som kännetecknas av att de som nyttjar organisationen (vanligen medlemmar i en ekonomisk förening, jfr nedan) också äger och finansierar denna samt tillgodogör sig resultatet av företagets verksamhet i förhållande till vars och ens deltagande i verksamheten. Den svenska Kooperationen domineras av konsumentkooperationen, lantbrukskooperationen och bostadskooperationen.

Den associationsform som används för kooperativt företagande varierar. Oftast bedrivs emellertid kooperativt företagande inom ramen för en ekonomisk förening. Som närmare anges nedan beror det främst på att

den ekonomiska föreningen är speciellt avpassad för kooperativa företag. Merparten av den svenska Kooperationen samordnas i större organisationer, i vilka kan ingå flera led av juridiska personer. Exempel på sådana organisationer är KF, Lantbrukarnas Riksförbund och HSB Riksförbund.

Gällande rätt

Föreningslagen innehåller grundläggande bestämmelser om ekonomiska föreningar. Lagen har utformats för att tillhandahålla ett ändamålsenligt civilrättsligt ramverk för kooperativt företagande.

I föreningslagens inledning (se 1 kap. 1 §) finns det, som närmare utvecklas nedan, bestämmelser om det föreningsbegrepp som används i lagen. Syftet är att avgränsa den kooperativa ekonomiska föreningen från andra företagsformer (se prop. 1986/87:7 s. 62). Om inte något annat sägs, gäller föreningslagen enbart för sådana föreningar som omfattas av lagens föreningsbegrepp. Det innebär bl.a. att andra slag av föreningar, exempelvis ideella föreningar, inte kan registreras som en ekonomisk förening (jfr 1 kap. 2 § föreningslagen och a. prop. s. 62 och 78).

Enligt föreningslagens grundläggande bestämmelser skall en ekonomisk förening ha till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom ekonomisk verksamhet i vilken medlemmarna deltar 1) som konsumenter eller andra förbrukare, 2) som leverantörer, 3) med egen arbetsinsats, 4) genom att begagna föreningens tjänster, eller 5) på annat liknande sätt (1 kap. 1 § första stycket föreningslagen). Motsvarande bestämmelser fanns även i den äldre föreningslagen (lagen [1951:308] om ekonomiska föreningar). Bestämmelserna överfördes utan sakliga ändringar till den nuvarande lagen (se a. prop. s. 78). Enligt förarbetena ger kravet på medlemmarnas deltagande i verksamheten den ekonomiska föreningen en kooperativ prägel. Genom andra bestämmelser i föreningslagen markeras den kooperativa karaktären ytterligare. Det gäller t.ex. bestämmelserna om att medlemskapet i föreningen i princip skall vara öppet, att varje medlem som huvudregel har en röst samt att utdelning av överskott i huvudsak skall ske i proportion till varje medlems deltagande i verksamheten (jfr a. prop. s. 59).

Sedan föreningslagen trädde i kraft år 1988 har, som närmare framgår nedan, formerna för kooperativt företagande genomgått stora förändringar. Bland annat har det blivit vanligare med omstruktureringar av olika slag. Dessa har inneburit att ekonomiska föreningar har flyttat över sin verksamhet till andra juridiska personer i större utsträckning än tidigare. Förändringarna har även fått återverkningar på föreningslagens utformning. Lagen har sålunda successivt anpassats för att möta dessa förändringar och nya behov hos de kooperativa företagen. Bland annat har föreningslagens bestämmelser om begreppet ekonomisk förening byggts ut vid flera tillfällen. År 1997 infördes en bestämmelse som innebär att en ekonomisk förening får bedriva hela sin verksamhet i ett av föreningen helägt dotterföretag (se 1 kap. 1 § fjärde stycket). Som skäl för denna ordning anfördes när bestämmelsen infördes att det hade vuxit fram ett behov av att organisera kooperativ verksamhet i nya strukturer där ägandet och verksamheten skiljs åt i olika juridiska personer. Det borde därför, sades det, vara möjligt för en ekonomisk förening att ha en organisation där ägandet och den kooperativa verksamheten kan läggas i olika

juridiska personer utan att föreningen förlorar sin rättsliga status som ekonomisk förening (se prop. 1996/97:163 s. 22).

Vidare infördes år 2000 regler om s.k. medlemsfrämjande föreningar. Innebörden är i korthet att en förening som inte själv i huvudsak bedriver ekonomisk verksamhet men vars medlemmar deltar i sådan ekonomisk verksamhet som bedrivs av en eller flera andra ekonomiska föreningar skall, om vissa särskilda villkor är uppfyllda, utgöra en ekonomisk förening, en s.k. medlemsfrämjande förening (se vidare 1 kap. 1 § tredje stycket). Samtidigt infördes en kompletterande bestämmelse som något förenklat kan sägas innebära att vid bedömningen av om en förening är en ekonomisk förening enligt huvudregeln i 1 kap 1 § första stycket skall, utöver föreningens egna medlemmar, beaktas även medlemmarna i en annan ekonomisk förening som är medlem i den förstnämnda föreningen (se 1 kap. 1 § andra stycket). Reglerna om medlemsfrämjande föreningar föranleddes av att omstruktureringar inom konsumentkooperationen hade medfört att den ekonomiska verksamhet som tidigare bedrivits av lokala konsumentföreningar (s.k. primärföreningar) hade flyttats över till KF (en s.k. sekundär förening). Enligt förarbetena borde den kooperativa föreningsrörelsen ges möjlighet att ha en organisation där ägandet och den kooperativa verksamheten kan läggas i olika juridiska personer utan att primärföreningen förlorar sin status som ekonomisk förening (se prop. 1999/2000:88 s. 18).

Särskilt om utvecklingen på senare tid inom den svenska kooperationen

KF, som är moderföretag i KF-koncernen, ägs i dag av ca 2,9 miljoner medlemmar i ett sextiotal konsumentföreningar. Längre var KF en renodlad partihandels-, industri- och tillverkningsorganisation som försåg konsumentföreningarnas butiker med livsmedel och andra produkter. Under 1990-talet genomfördes olika organisationsförändringar som ledde till att fem konsumentföreningars affärsrörelser, dvs. konsumbutikerna, överfördes till KF. Inflytandet för de konsumentföreningar som överlätit sin detaljhandel till KF säkerställdes genom särskilda avtal.

I synnerhet Sveriges anslutning till Europeiska Unionen (EU) år 1995 bidrog under senare delen av 1990-talet till en internationalisering av den konsumentkooperativa detaljhandeln. År 2001 beslöt KF och dess motsvarigheter i Danmark (FDB) respektive Norge (NKL) att lägga samman dagligvaruverksamheterna i de tre nordiska konsumentkooperationerna i ett gemensamt bolag, Coop Norden AB. Coop Norden AB – som är ett svenskt aktiebolag – ägs till 42 procent av KF, till 38 procent av FDB och till 20 procent av NKL. Coop Norden AB svarar genom tre helägda dotterföretag – Coop Sverige AB, Coop Danmark A/S och Coop Norge AS – för den konsumentkooperativa dagligvaruhandeln i de tre nordiska länderna. KF äger också, utöver aktier i intresseföretaget Coop Norden AB, ett antal helägda dotterföretag. Genom Coop Norden AB svarar Coop Sverige AB även för den konsumentkooperativa dagligvaruhandeln i de fem svenska föreningar som tidigare överlätit sin detaljhandel till KF (se ovan). Tillsammans har dessa föreningar ca 60 procent av alla medlemmar i den svenska konsumentkooperationen. Vid sidan av den verksamhet som bedrivs inom Coop Sverige AB bedriver ett sextiotal konsu-

mentföreningar egen dagligvaruhandel. Dessa föreningar, som är medlemmar i KF, har tillsammans ca 40 procent av medlemmarna.

Även verksamheten inom andra delar av den svenska kooperationen har, i likhet med vad som skett inom KF, internationaliserats under senare år, om än i andra juridiska former. Som exempel kan nämnas mejeriföretaget Arla ekonomisk förening, som under slutet av 1990-talet inledde ett samarbete med sin danska motsvarighet MD-Foods. Samarbetet ledde fram till bildandet av en särskild juridisk person, Arla Foods Amba, som är en dansk ekonomisk förening. Arla ekonomisk förening och MD-Foods har överfört sina tillgångar till den nybildade danska föreningen, som i dag svarar för den verksamhet som tidigare bedrevs i Arla respektive MD-Foods.

5 Överväganden och förslag

5.1 Behovet av en reform

Regeringens bedömning: Föreningslagens bestämmelser om begreppet ekonomisk förening bör kompletteras med hänsyn till organisationsförändringarna inom främst konsumentkooperationen.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning (se promemorian s. 8 f.).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har instämt i promemorians bedömning eller inte haft något att invända mot den.

Skälen för regeringens bedömning: Redan när föreningslagen infördes betonades det att det är angeläget att den kooperativa företagsformen regleras av en ändamålsenlig civilrättslig lagstiftning (se prop. 1986/87:7 s. 60). I senare sammanhang har understrukits vikten av att olika associationsformer så långt som möjligt ges likvärdiga verksamhetsvillkor (se bl.a. prop. 1999/2000:88 s. 18). Som har angetts ovan har lagstiftaren under senare år stegvis anpassat föreningslagen i syfte att göra den till ett ännu bättre instrument för modernt kooperativt företagande. Sålunda har föreningslagens bestämmelser om begreppet ekonomisk förening kompletterats flera gånger. Det är därför numera möjligt för en ekonomisk förening att bedriva den kooperativa verksamheten inte bara direkt i föreningen utan även indirekt i ett eller flera av föreningen helägda dotterföretag. Lagstiftaren har också godtagit s.k. medlemsfrämjande föreningar. En ekonomisk förening behöver alltså numera inte själv bedriva den kooperativa verksamheten utan får ha till ändamål att främja medlemmarnas kooperativa deltagande i en eller flera andra ekonomiska föreningar.

Den tidigare beskrivna utvecklingen där kooperationen har separerat ägande och ekonomisk verksamhet i skilda juridiska personer har fortsatt sedan bestämmelserna om kooperativ verksamhet i helägda dotterföretag och om medlemsfrämjande föreningar infördes. Ytterligare organisationsförändringar inom i synnerhet konsumentkooperationen har drivits fram av senare års internationalisering. Förändringarna har medfört att föreningslagens bestämmelser om begreppet ekonomisk förening har

kommit att uppfattas som mindre ändamålsenliga. KF bedriver numera sin dagligvaruverksamhet genom det samägda företaget Coop Norden AB, där övriga delägare utgörs av KF:s motsvarigheter i Danmark respektive Norge. Den svenska delen av verksamheten är organiserad så, att omsättningen med medlemmarna via det av Coop Norden AB helägda dotterföretaget Coop Sverige AB sker i KF. I praktiken innebär detta att när en medlem köper en vara i en butik som drivs av Coop Sverige AB transfereras köpet – på elektronisk väg – via KF. De nuvarande bestämmelserna – som innebär att en ekonomisk förening får bedriva sin verksamhet i ett *av föreningen helägt dotterföretag* – framstår därför som otillräckliga. Det måste anses angeläget att föreningslagen ger goda förutsättningar för de kooperativa företagens utveckling. Det är också betydelsefullt att lagen inte uppställer några onödiga hinder för samverkan mellan kooperativa företag inom EU. På motsvarande sätt är det naturligt att även samverkan mellan kooperativa företag med hemvist i länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) inte försvåras. Det sagda blir särskilt tydligt om man beaktar Kooperationens stora betydelse inom EU (se Kommissionens meddelande om främjande av kooperativa föreningar i Europa, KOM [2004] 18, och rådets förordning (EG) nr 1435/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar [SCE-föreningar]).

Mot denna bakgrund anser vi att det är naturligt att föreningslagens bestämmelser om begreppet ekonomisk förening kompletteras. Det är samtidigt angeläget att en förändring inte äventyrar de kooperativa kärnvärden som bär upp föreningslagen. Detta aktualiserar frågan hur de nya reglerna närmare bör utformas. Frågan övervägs i nästa avsnitt.

5.2 Hur bör de nya reglerna utformas?

Regeringens förslag: En ekonomisk förening får bedriva hela sin verksamhet

1. i ett av föreningen delägt företag, om även övriga delägare är ekonomiska föreningar eller motsvarande utländska juridiska personer med hemvist inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, eller
2. i ett helägt dotterföretag till ett sådant företag som avses i 1.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se promemorian s. 9 f.).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har tillstyrkt eller inte haft något att invända mot promemorians förslag. *Konkurrensverket* har dock ifrågasatt begränsningen att övriga delägare skall vara ekonomiska föreningar eller motsvarande utländska juridiska personer med hemvist inom EES.

Skälen för regeringens förslag: Mot bakgrund av övervägandena i avsnitt 5.1 bör föreningslagen kompletteras så att en ekonomisk förening får bedriva sin kooperativa verksamhet i ett av föreningen delägt företag. Eftersom den nuvarande bestämmelsen om kooperativ verksamhet i helägda dotterföretag innebär att en ekonomisk förening får bedriva hela sin verksamhet i sådant företag, bör den nya bestämmelsen lämpligen

utformas så att en förenings *hela* verksamhet får bedrivas i ett av föreningen delägt företag.

En första fråga är om det bör ställas upp något krav på att *övriga delägare* i de nu aktuella fallen också skall vara ekonomiska föreningar eller om även andra associationsformer skall omfattas. Som angetts ovan har lagstiftaren i tidigare sammanhang uttryckt vikten av att olika associationsformer så långt som möjligt ges likvärdiga verksamhetsvillkor. Några särskilda begränsningar av innebörd att övriga delägare i ett gemensamt ägt företag skall ha viss juridisk form torde inte finnas för andra associationsformer. Det kan, som har påpekats i promemorian och av *Konkurrensverket*, synas tala för att något sådant villkor inte heller bör ställas upp i detta sammanhang. Samtidigt kan inte, som tidigare framhållits, bortses från betydelsen av att värna de grundläggande kooperativa principer som föreningslagen bygger på. Dessa principer innebär bl.a. att en ekonomisk förening har till ändamål att genom ekonomisk verksamhet främja medlemmarnas ekonomiska intressen och att utdelning av en förenings överskott skall ske i huvudsak i proportion till varje medlems deltagande i verksamheten. Med en ordning där en ekonomisk förenings hela verksamhet skulle få bedrivas i ett företag som inte i sin helhet ägs av föreningen och andra ekonomiska föreningar, torde det finnas en risk för att verksamhetens kooperativa karaktär urholkas. Mot denna bakgrund har vi stannat för att den mest lämpliga lösningen är att en ekonomisk förenings hela verksamhet får bedrivas i ett av föreningen delägt företag, om företagets övriga delägare också är ekonomiska föreningar.

Som har framgått tidigare har senare års internationalisering inom den svenska konsumentkooperationen inneburit samverkan mellan svenska ekonomiska föreningar och motsvarande utländska kooperativa företag med hemvist inom EU och, när det gäller Norge, EES. Den bestämmelse som har förordats ovan är närmast föranledd av denna samverkan. Av rådets förordning (EG) nr 1435/2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar) framgår att kooperativa företag är en allmänt erkänd organisationsform i alla EU:s medlemsstater. Detsamma torde gälla i fråga om sådana EES-stater som inte är medlemmar i EU. Enligt en jämförelse mellan nationella rättsordningar i EU:s medlemsstater som EG-kommissionen har tagit fram använder emellertid andra länder inte exakt samma föreningsbegrepp som det som används i föreningslagen. Dessutom saknar vissa länder, till skillnad från Sverige, särskild lagstiftning om kooperativa företag (jfr Kommissionens meddelande om främjande av kooperativa föreningar i Europa, KOM [2004] 18, s. 11). Mot denna bakgrund anser vi att med associationsformen ekonomisk förening i de nu aktuella fallen bör likställas motsvarande utländska juridiska personer med hemvist inom EES.

En särskild fråga är om det även bör vara möjligt för en ekonomisk förening att bedriva hela sin verksamhet i ett av föreningen delägt företag, om de övriga delägarna visserligen är motsvarande utländska juridiska personer men dessa (eller någon av dem) *inte* har sitt hemvist inom EES. Något behov av en sådan ordning har emellertid inte framkommit. Till saken hör också att den nya bestämmelsen får betydelse bl.a. i samband med Bolagsverkets prövning av ärenden om registrering av ekonomiska föreningar. Vid prövningen av sådana ärenden måste verket ta

ställning till om en förening för vilken registrering söks uppfyller lagens kriterier för att kunna registreras som en ekonomisk förening (jfr 1 kap. 2 § föreningslagen). Det kan i vissa fall antas vara förenat med särskilda svårigheter att söka utvärdera om en viss utländsk företagsform med hemvist i ett land utanför EES kan anses motsvara en svensk ekonomisk förening. Det är angeläget att Bolagsverkets prövning av registreringsärenden enligt föreningslagen inte försvåras i onödan. Mot denna bakgrund anser vi att en ekonomisk förening tills vidare inte bör få bedriva sin verksamhet i sådana av föreningen delägda företag där övriga delägare inte utgörs av andra ekonomiska föreningar eller av motsvarande utländska juridiska personer med hemvist inom EES.

Ytterligare en fråga är om det bör ställas upp något krav på att *det delägda företaget* skall ha sitt hemvist inom EES. Nuvarande bestämmelse om kooperativ verksamhet i helägda dotterföretag ställer inte upp något sådant villkor (jfr 1 kap. 1 § fjärde stycket föreningslagen). Några bärande skäl för att införa ett särskilt villkor om hemvist för de nu aktuella delägda företagen kan inte anföras här.

Av det som sagts tidigare har framgått att det av KF delägda Coop Norden AB bedriver kooperativ verksamhet i Sverige genom sitt helägda dotterföretag Coop Sverige AB. Det är därför naturligt att den ovan förordade bestämmelsen kompletteras så att en ekonomisk förening skall – under de villkor som angetts ovan – ha möjlighet att bedriva sin verksamhet inte bara i ett av föreningen delägt företag utan också i ett av detta företag helägt dotterföretag. Det kan i och för sig anföras vissa skäl som talar för att det även bör införas en möjlighet för en ekonomisk förening att bedriva sin verksamhet i ett företag som ett av föreningen delägt företag inte äger i sin helhet. Något behov av en sådan ordning har dock inte framkommit. Inte heller kan bortses från att en ordning av detta slag allmänt sett är ägnad att medföra en urvattning av begreppet ekonomisk förening. Något förslag i den riktningen läggs därför inte fram.

Sammanfattningsvis föreslår vi alltså att en ekonomisk förening skall få bedriva hela sin verksamhet i ett av föreningen delägt företag, om även övriga delägare är ekonomiska föreningar eller motsvarande utländska juridiska personer med hemvist inom EES, eller i ett helägt dotterföretag till ett sådant delägt företag.

I anledning av ett påpekande från *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* kan framhållas av syftet med förslaget endast är att ge ekonomiska föreningar möjlighet att driva verksamhet i delägda företag, inte att påverka gränsdragningen mellan ekonomiska och ideella föreningar. De grundläggande förutsättningarna i 1 kap. 1 § första stycket föreningslagen för att en ekonomisk förening skall föreligga är oförändrade.

6 Ikraftträdande m.m.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2006. Någon övergångsbestämmelse behövs inte.

De nya reglerna innebär att en ekonomisk förening får, om vissa villkor är uppfyllda, bedriva hela sin verksamhet i ett av föreningen delägt

företag eller i ett av detta företag helägt dotterföretag. Detta torde medföra fördelar för de kooperativa företagen, bl.a. genom att internationellt kooperativt gränsöverskridande samarbete mellan svenska ekonomiska föreningar och motsvarande utländska kooperativa företag med hemvist inom EES underlättas. Förslaget bedöms inte medföra några kostnadsökningar eller några andra beaktansvärda konsekvenser för enskilda eller för det allmänna.

7 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i lagen om ekonomiska föreningar

1 kap. 1 §

En ekonomisk förening har till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom ekonomisk verksamhet i vilken medlemmarna deltar

1. som konsumenter eller andra förbrukare,
2. som leverantörer,
3. med egen arbetsinsats,
4. genom att begagna föreningens tjänster, eller
5. på annat liknande sätt.

Vid bedömning av om förutsättningarna enligt första stycket är uppfyllda skall, utöver föreningens egna medlemmar, beaktas även medlemmarna i en annan ekonomisk förening som är medlem i den förstnämnda föreningen.

Vidare skall en förening anses som ekonomisk förening, om

1. föreningen har till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom att verka för att de deltar på det sätt som anges i första stycket i ekonomisk verksamhet som en eller flera andra föreningar bedriver,

2. föreningens tillgångar till övervägande del består av andelar i den eller de andra föreningarna, och

3. den eller de andra föreningarna enligt första stycket utgör ekonomiska föreningar.

En ekonomisk förenings verksamhet får bedrivas

1. i ett av föreningen helägt dotterföretag,
2. i ett av föreningen delägt företag, om även övriga delägare är ekonomiska föreningar eller motsvarande utländska juridiska personer med hemvist inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, eller
3. i ett helägt dotterföretag till ett sådant företag som avses i 2.

För en ekonomisk förening är utmärkande att den uppfyller särskilda villkor i fråga om rätten till medlemskap, rösträtt och överskottsutdelning. Om detta föreskrivs i 3, 7 och 10 kap.

Paragrafen innehåller bestämmelser om begreppet ekonomisk förening.

Sedan tidigare får en ekonomisk förening bedriva hela sin verksamhet i ett av föreningen helägt dotterföretag. Bestämmelsen om detta i nuvarande fjärde stycket har av redaktionella skäl placerats i en ny första punkt i samma stycke. Av den nya bestämmelsen, som har tagits in som en ny andra punkt i fjärde stycket, framgår att en ekonomisk förening får bedriva hela sin verksamhet i ett av föreningen delägt företag, dvs. i ett företag som föreningen äger gemensamt med andra. Samtliga delägare skall dock i princip vara ekonomiska föreningar, dvs. kooperativa företag.

Verksamhetens grundläggande karaktär som kooperativ ändras därigenom inte i sak.

EG-förordningen om europakooperativ (rådets förordning [EG] nr 1435/2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar [SCE-föreningar]) skall tillämpas från och med den 18 augusti 2006. Också europakooperativ med säte i Sverige kommer därmed att kunna vara delägare i företaget. Enligt förordningen skall nämligen, om inte annat följer av förordningen, ett europakooperativ i varje medlemsstat behandlas som ett kooperativ bildat i överensstämmelse med lagstiftningen i den medlemsstat där europakooperativet har sitt säte (se artikel 9 och Ds 2005:45). Ett europakooperativ med säte i Sverige skall således i detta sammanhang behandlas som en ekonomisk förening.

Syftet med bestämmelsen är bl.a. att underlätta svenska kooperativa företags gränsöverskridande samarbete med motsvarande utländska företag med hemvist inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Sådant samarbete är för närvarande i första hand aktuellt inom Norden. Lagtexten ger flera kooperativa företag med hemvist inom EES möjlighet att bedriva kooperativ verksamhet i ett gemensamt ägt företag. Med uttrycket ”motsvarande utländska juridiska personer” avses i första hand utländska direkta motsvarigheter till svenska ekonomiska föreningar. Även andra utländska kooperativa associationsformer som kan jämföras med svenska ekonomiska föreningar omfattas emellertid. Av EG-förordningen om europakooperativ framgår att kooperativa företag är allmänt erkända organisationsformer i alla EU:s medlemsstater. Det torde därför normalt inte medföra några särskilda komplikationer att bedöma vilka utländska juridiska personer med hemvist inom EES som kan anses motsvara en svensk ekonomisk förening. Även europakooperativ med säte i utlandet omfattas (jfr ovan).

Det delägda företaget kan ha en organisation som innebär att dess verksamhet helt eller delvis bedrivs i ett av detta företag helägt dotterföretag. Denna situation regleras i en kompletterande bestämmelse, som har tagits in som en ny tredje punkt i fjärde stycket. Uttrycket ”helägt dotterföretag” är avsett att ha samma betydelse här som i fjärde stycket punkten 1.

Förteckning över remissinstanserna

Prop. 2005/06:84
Bilaga 1

Efter remiss har yttrande över promemorian inkommit från Hovrätten över Skåne och Blekinge, Göteborgs tingsrätt, Kammarrätten i Jönköping, Länsrätten i Västernorrlands län, Skatteverket, Länsstyrelsen i Stockholms län, Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, Konkurrensverket, Bolagsverket, Verket för näringslivsutveckling (NUTEK), Sveriges advokatsamfund, Företagarna, Kooperativa förbundet ekonomisk förening, Lantbrukarnas Riksförbund, Kooperativa Institutet ek. för. och OK ekonomisk förening.

Finansinspektionen, Sveriges Kommuner och Landsting, Svensk Handel, Svenskt Näringsliv, Sveriges Försäkringsförbund, Svenska Bankföreningen, HSB Riksförbund, Landshypotek ekonomisk förening, Riksbyggen och Sveriges BostadsrättsCentrum har beretts tillfälle att yttra sig men har avstått från det.

Lagrådets yttrande

Prop. 2005/06:84
Bilaga 2

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2006-01-25

Närvarande: f.d. justitierådet Lars K Beckman, f.d. justitierådet Inger Nyström och regeringsrådet Lars Wennerström.

Kooperativ verksamhet i delägda företag

Enligt en lagrådsremiss den 19 januari 2006 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Lotta Hardvik Cederstierna.

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 2 februari 2006

Närvarande: Statsministern Persson, statsråden Ringholm, Freivalds, Sahlin, Messing, Y. Johansson, Bodström, Sommestad, Andnor, Nuder, M. Johansson, Björklund, Holmberg, Jämtin, Österberg, Orback, Baylan

Föredragande: statsrådet Bodström

Regeringen beslutar proposition 2005/06:84 Kooperativ verksamhet i delägda företag